

Ерулска планина – красота в покрайнините на България

Златозар Боев

Геоморфолозите причисляват Ерулската планина към Руйско-Верилската планинска редица. Неин първенец е Големи връх, висок 1481 м. От него се разкрива невероятно красива панорама на 360°. При ясно време могат да се видят десетина планини.

Вторият по височина, но с не по-малко живописен обзор, връх е Каменитица, висок 1327 м. За самата Ерулска планина границите са следните: на север тя граничи с Люляк планина, на изток – с планината Любаш, на юг – с Пенкьовска планина (на югозапад) и Рудина планина (на югоизток), а на запад – с Еловишка планина. Дължината и ширината ѝ са съответно 25 и 12 км. Това означава, че площта ѝ е поне три пъти по-малка от

Ерулската планина е слабо позната. Разбира се, това не се отнася за местното ѝ население! Планините от вътрешността на страната, а и тези от столицата обаче рядко я посещават. А тя не е далеч – разположена между градовете Трън и Брезник. Намира се в област Перник на един час път от столицата и е част от историко-географската област Краище.

тази на Софийското поле.

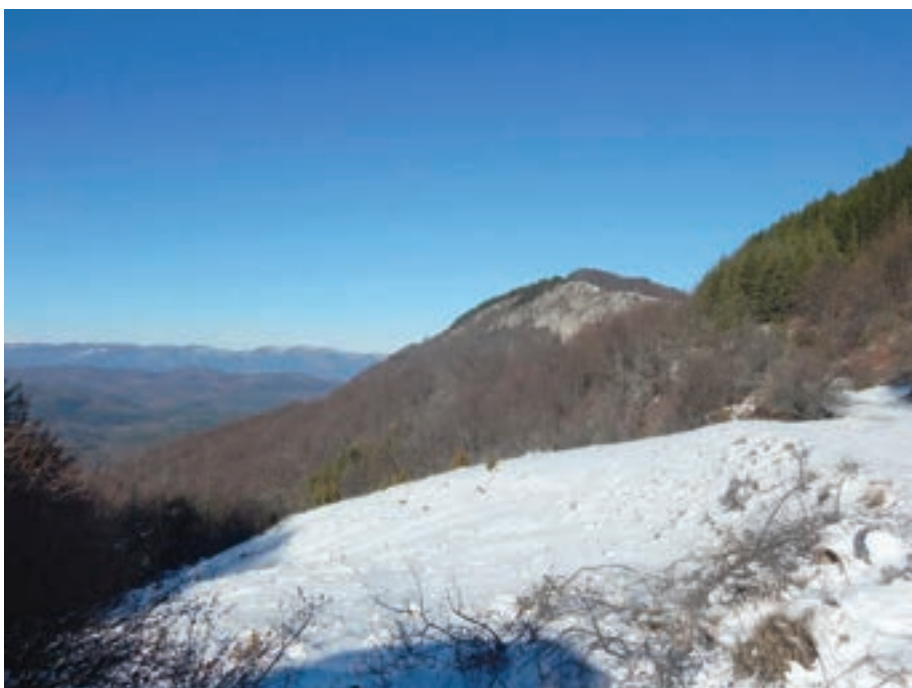
Ерулска планина е сравнително богата на води. Най-голямата ѝ река е р. Ябланица, която извира от източните ѝ дялове и след 24,6 км. се вли-

ва в живописната р. Ерма, която пък е приток на р. Нишава. Река Ломница води началото си от северните ѝ склонове и също тече към Ерма. От югоизточните ѝ дялове извира река Конска и се влива в р. Светля. В планината има и множество малки сезонни притоци и потоци, от които само някои си имат свои имена.

По билото в северната ѝ част преминава главният водогел между водосборните басейни на Черно и Бяло море. Планината в основната си част е об-

Ерулска планина над с. Банище. 25.05.2024 г. Сн.: З. Боев

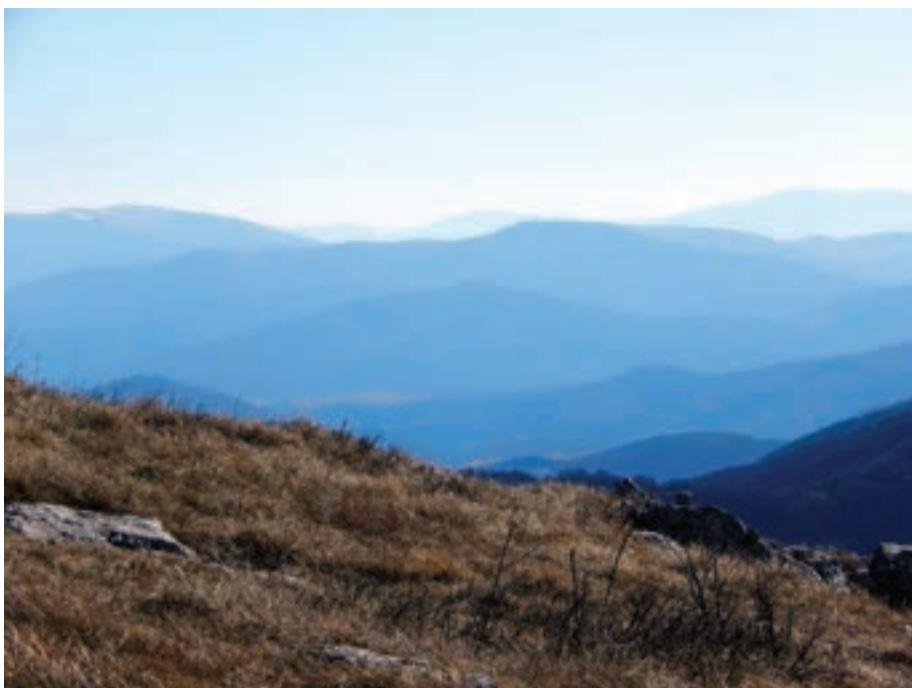
Ерулска планина над с. Ерул. 16.01.2022 г. Сн.: З. Боев

Големи врх през зимата. 03.03.2021 г. Сн.: З. Боев

*Пирамидата на Големи врх.
03.03.2021 г. Сн.: З. Боев*

Панорамен поглед в околността на Големи връх. 03.03.2021 г. Сн.: З. Боев

Панорамен поглед към Гребен планина в Сърбия от Големи връх. 19.01.2025 г. Сн.: З. Боев

Връх Каменица. 19.01.2025 г. Сн.: З. Боев

*Пирамидата на Каменица.
19.01.2025 г. Сн.: З. Боев*

лесена – обрасла е със смесени широколистни гори, главно от дъбове, габър и бук в по-високите части. На места има и вековни букови гори. Има и изкуствени залесявания с бял бор. Край реките растат елши, ясени, кленове, трепетлики, черници, липи и др.

Характерно за планината е, че въпреки неголемите си размери, тя все още е дива. Цивилизацията тук сякаш почти не е достигнала. Няма изградена туристическа инфраструктура – хижи, маркирани пътеки, информационни табла или пък ... пейки (!?).

В землището на с. Ерул на 4 км. юго-западно се намира Ерулският манастир, разположен на около 1100 м. н. в.

Той се числи към Трънската гуховна околия. Построен е през XIX в. на мястото на стар манастир от XII в. от времето на Второто българско царство. Църквата „Света Троица“ е малка, еднокорабна и е възстановена през 1900 г., но през 2006 г. отново е била ремонтирана. В двора на манастира има свещен извор със студена вода (аязмо). Манастирът не е действащ, но често се посещава от поклонници и туристи. Той е изходен пункт за изкачването на Големи връх. Пътят гозгоре отнема около 4 часа (в една посока). Преодоляват се 577 м. денивелация и предприелият го трябва да си носи всичко необходимо за прехода до върха и обратно. От върха се виждат планините Руй, Любаш, Верила, Осогово, Витоша, Люлин и дори Стара планина

В южния дял на планината на 2 км. северозападно от с. Ограница в община Земен се намира и друг манастир – Огранишкият манастир „Св. Св. Петър и Павел“, построен на мястото на стар средновековен манастир през 2000 г. В него се пази икона от XVII век, изобразяваща светите апостоли.

Днес планината е слабо заселена. Все още в нея има 23 села, но много от тях са с малобройно население. По-известни са Бусинци, Вериново, Дивля, Душинци, Ерул и Пенкьовци. В с. Ерул днес са останали едва 20-ина души, а в. Душинци – 1 човек! В селата Бусинци и Студен извор се намират съответно Музеят на Бусинската керамика, учреден през 1982 г., и Музеят на киселото мляко, открит през 2007 г. През планината преминава сегмент от международното велосипедно трасе МТВ4Т-RUN със средна степен на трудност, обща дължина от 27 км и 710 м. денивелация. Има и обиколен веломаршрут на цялата планина с обща дължина от 91 км.

Въпреки че не е голяма, Ерулска планина има петнадесетина върха. Връх Копран е висок 1308 м. и е десетият по височина в планината. Намира се на изток от с. Ерул. Угодно е да се изкачи от с. Милкьовци. Преходът е около 5 км. в едната посока. Почти изцяло е обрасъл с гори, но самата върхна точка е открита и има чудесен панорамен изглед.

Поради периферното си положение и слабото все още човешко присъствие, животинският свят в планината е богат и разнообразен. Ловците, естествено, се радват на многобройните диви свине. Но щом има диви свине, ясно е, че ще има и хищници за тях. Краището е един от районите в нашата страна с най-висока численост на вълка. Има и мечки, а недалеч от границата в Сърбия има и рисове. Ерулската планина е един от районите, в които се очаква да проникнат у нас рисове от съседна Сърбия. Златки, бялки, порове, невестулки, диви котки не са рядкост в планината. По-редки са благородните елени и елените лопатарии. Сърни и диви зайци, сънливци, таралежи, полевки и мишки тук са повсеместно разпространени. Сре-

Река Светля в горното ѝ течение край с. Банице. 25.05.2024 г. Сн.: З. Боев

Габърова гора в Ерулската планина над с. Ерул. 03.03.2021 г. Сн.: З. Боев

Една от по-новите сгради на Ерулския манастир. 19.01.2025 г. Сн.: З. Боев

Храмът „Света Троица“ на Ерулския манастир. 03.03.2021 г. Сн.: З. Боев

Сградата на Музея на Бусинската керамика в с. Бусинци. 15.02.2025 г. Сн.: З. Боев

Врџх Копран. 25.05.2024 г. Сн.: З. Боев

Панорама от връх Каменица. 19.01.2025 г. Сн.: З. Боев

Черен кълвач (*Dryocopus martius*) в околностите на Ерулския манастир. 03.03.2021 г. Сн.: З. Боев

щат се и някои все още редки за страната видове птици като черният кълвач, гарванът, скалният орел, керкенеци и мн. гр.

Важно: Всяко посещение на тази дива и красива планина трябва да е съобразено с ловния сезон и ловния график на местната ловна дружинка, защото планината попада изцяло в ловния ѝ участък и ловците в района не пропускат всяка възможност да пробват слуката си в нейните гори. Тук-там в гората може да видите хранилки за дивеча, както и ловни стоянки (чакала) на ловците. Съвет: Носете дрехи в ярки цветове, а на раницата си – вързано малко висящо звънче.

Където и да идете, Ерулската планина ще ви очарова. Разбира се, нейните върхове най-често привличат туристите. Смайващият кръгозор, който се разкрива от тях към другите ни планини, е наградата, с която тази красива планина ви удостоява! ■